

ગાઝલ-પુષ્પ

ડૉ. રઈશ મનીઆર

.૧.

આખું જીવન અમે ધીરે ધીરે લખ્યું,
રેત પર જેમ પાગલ સમીરે લખ્યું.

કોરા કાગળ પર બસ સખી રે ! લખ્યું,
એથી આગળ નથી મેં લગીરે લખ્યું.

મજનુ, ફરહાદ, મહીવાલ, હીરે લખ્યું,
લીરે લીરે ને આખા શરીરે લખ્યું.

રોજ માણસ ઘવાતો રહ્યો ચુપચાપ,
જે લખ્યું તે નીતરતા ઝમીરે લખ્યું.

આપણે ક્યાં કદી કંઈ લખ્યું છે 'રઈશ' ?
એક મીરાંએ લખ્યું; એક કબીરે લખ્યું.

.૨.

આંખથી ટપક્યું અવશ તે આંસુ હોવું જોઈએ,
કેંક ભીતર દર્દ તો સચવાયું હોવું જોઈએ.

મારો દીવો તારા ઘરને રોશન શી રીતે કરે ?
દોસ્ત ! સૌનું પોતીકું અજવાળું હોવું જોઈએ.

એક માણસ સાદ પાડે, સાંભળી સૌ કોઈ શકે,
વીશ્વ આખું એટલું, બસ નાનું હોવું જોઈએ.

મોત સરખું દુઃખ પડે તો કોઈ કંઈ મરતું નથી,
મોત માટે ભાગ્યમાં મરવાનું હોવું જોઈએ.

મારે સરનામે મળ્યું છે, મારી વીગત કંઈ નથી,
જીંદગી-પરબીડીયું, બીજાનું હોવું જોઈએ.

.૩.

તરવું કદી ન ફાવ્યું મને, તળ સુધી ગયો,
અમૃતની ઝંખનામાં હળાહળ સુધી ગયો.

હું દીવ્યતાની શોધમાં દેવળ સુધી ગયો,
પ્રત્યેક બંધ દ્વારની સાંકળ સુધી ગયો.

મંદીર કે મસ્જીદો સુધી અટકી ગયા સહુ,
જીજ્ઞાસાવશ જરાક હું આગળ સુધી ગયો.

ભાલાનો, તીર-કામઠાંનો વારસો હતો,
માણસ છતાં ય એક દીવસ હળ સુધી ગયો.

મારો મુકામ તો હતો મૃગજળના દેશમાં,
લઈ ગઈ આ મારી પ્યાસ, અને જળ સુધી ગયો.

લોહીનો રંગ લાલ નહીં, કાળો હોય છે;
એવી પ્રતીતી થઈ અને કાગળ સુધી ગયો.

આખા જીવનમાં એક પળ દુઃખની મળી હતી,
એનો જ પ્રત્યાઘાત પળેપળ સુધી ગયો.

મારી તરસના સાચા સ્વરુપને પીછાણવા,
હરીયાળી ભોમ છોડી, મરુસ્થળ સુધી ગયો.

.૪.

દ્વાર કોઈ ખટખટાવી જાય છે,
આખા ઘરને હચમચાવી જાય છે.

જીંદગીભર કોણ સાથે રહી શકે ?
બેઉ એકલતા નીભાવી જાય છે.

ખાલીપાથી હું ડરું છું એટલે,
વેદનાઓ ઘર સજાવી જાય છે.

જીંદગીથી થઈ ગયા છે જે વીદાય,
આંખમાં ક્યારેક આવી જાય છે.

નહીં જીવાયેલી ક્ષણોના બોજને,
ચાર જણ અંતે ઉઠાવી જાય છે.

મોડી રાત્રે શેરીમાં રખડે રઈશં,
રોજ કોઈ ઘર બતાવી જાય છે.

.૫.

ન દ્વીધામાં પડ, તું વલણ લઈ નીકળ;
જીવન લઈ નીકળ યા મરણ લઈ નીકળ.

ખભે આખેઆખું ન રણ લઈ નીકળ,
હથેળીમાં એક રેતકણ લઈ નીકળ.

સંબંધોને ત્યાગી સ્મરણ લઈ નીકળ,
તું સ્પર્શોને છોડી દે, વ્રણ લઈ નીકળ.

હવાઓ જગતની ન સ્પર્શે તને,
તું તારું જ વાતાવરણ લઈ નીકળ.

વજન લઈ સમયની ગલીમાં ન જા,
તું ક્ષણ લઈ પ્રવેશી જા, ક્ષણ લઈ નીકળ.

ક્ષીતીજ પાર પહોંચ્યા 'રઈશ' તારા શબ્દ,
હવે તું ય પોતે ચરણ લઈ નીકળ.

.૬.

ના કમાયા કશું ફક્ત વારસ રહ્યા,
તોય શબ્દોની સાથે નીખાલસ રહ્યા.

છો ને આશય વીસામાનો હો એમનો,
આપણી છત પર બે'ક સારસ રહ્યા

ના તો પંડીત થયા, ના તરણ આવડ્યું;
જો અમે ગંગાકાંઠે બનારસ રહ્યા.

ટાંકણાં-છીણીઓની સરતચુકથી,
મંદીરે ના સ્થપાયા બસ આરસ રહ્યા.

એમ કહીને પછી દેવો હસતા રહ્યા,
લ્યો 'રઈશ' તો હજુ સાવ માણસ રહ્યા !

.૭.

સંગેમરમરનો નહીં આજ મલાજો તુટે,
આ કલમ મૌન થશે શીલ્પ જરા જો તુટે.

રસ્મ તુટે કે ભલે રીત રીવાજો તુટે,
તુટે માણસ ન કદી, ચાહે સમાજો તુટે.

ચાલ એવી કોઈ સરહદમાં પ્રવેશી જઈએ,
જ્યાં પ્રકાશો ન તુટે, જ્યાં ન અવાજો તુટે.

શબ્દ બસ લાકડાની જેમ તણાઈ આવ્યા,
લોહીમાં દર્દભર્યાં રોજ જહાજો તુટે.

એક માણસથી 'રઈશ' કેટલા શેરો નીપજે ?
એક જીવતરમાં 'રઈશ' કેટલી સાંજો તુટે ?

.૮.

સાયો છું તો ય હું મને સાબીત નહીં કરું,
હું સત્યને એ રીતથી લજ્જત નહીં કરું.

આખા ય એના રુપને અંકીત નહીં કરું.
કાગળ પર ઉતારી કલંકીત નહીં કરું.

આપ્યા કરે એ ફુલ મને એ જ શર્ત પર,
એકેય ફુલ હું કદી સંચીત નહીં કરું.

પામી ગયો, મજા તો બસ ઉથાપવામાં છે,
તેથી હું જાતને કદી સ્થાપીત નહીં કરું.

બીજું કશું ય કરવા સમું પ્રાપ્ત થાય તો,
સાયું કહું છું, હું ય પછી પ્રીત નહીં કરું.

રાખે જો વીશને તું વીખરાયેલું, પ્રભુ !
જા, હું ય મારા ઘરને વ્યવસ્થીત નહીં કરું.

.૯.

માત્ર ત્રણ અક્ષર છે તું, ઈશ્વર છે તું,
લાગણીથી પર છે તું, ઈશ્વર છે તું,

ઘર મને, ભીતો મને, સગપણ મને;
મુક્ત છે, બે ઘર છે તું, ઈશ્વર છે તું.

પ્રશ્ન છું, કુટપ્રશ્ન છું, માણસ છું હું,
ક્યાં કોઈ ઉત્તર છે તું? ઈશ્વર છે તું,

હું જ નર્તન છું અનાદી ને અનંત,
માત્ર એક ઝાંઝર છે તું, ઈશ્વર છે તું,

પગ મુકી તો જો ધરા પર એકવાર !
ક્યાં હજી પગભર છે તું? ઈશ્વર છે તું.

સ્વસ્થ હું હોઉં તો તું હોતો નથી,
ને કવચીત્ કળતર છે તું, ઈશ્વર છે તું,

.૧૦.

કીનારાઓ અલગ રહીને ઝરણને જીવતું રાખે;
અલગતા આપણી એમ જ સ્મરણને જીવતું રાખે.

તળાવો મૃગજળોનાં જેમ રણને જીવતું રાખે,
બસ એમ જ સ્વપ્ન તારું એક જણને જીવતું રાખે.

સમયના સુર્યનું ચાલે તો સળગાવી મુકે સઘળું,
વ્યથાનાં વાદળો વાતાવરણને જીવતું રાખે.

કહો એવી હયાતીને કોઈ તકલીફ શું આપે ?
જે અંદરથી મરી જઈ આવરણને જીવતું રાખે.

અનાયાસે તો જીવનમાં બધું ભુલી જ જઈએ, પણ-
પ્રયાસો વીસ્મરણના ખુદ સ્મરણને જીવતું રાખે.

‘રઈશ’ આ દોસ્તો તારા અધુરા છે શીકારીઓ,
ખુંપાવી તીર જે અડધું, હરણને જીવતું રાખે.

:મુક્તક:

આપે દીલાસા અને રડવા નથી દેતા,
દુઃખ મારું મને મીત્રો જીરવવા નથી દેતા;
આંસુઓ ટકાવે છે મને ભેજ બનીને,
એ જીવતા માણસને સળગવા નથી દેતા.

*

ગઝલમાં જીવનનો મરમ વ્યક્ત કરીએ,
કે સત્યમ્ શીવમ્ સુંદરમ્ વ્યક્ત કરીએ;
આ મત્લાથી મક્તા સુધીની નમાજો,
પઢી લઈએ અમે તો ધરમ વ્યક્ત કરીએ.

**

ભલે અલ્પ તો યે વધારે લખ્યું છે,
લખ્યું તે બધું રક્તધારે લખ્યું છે;
લખાણો લખાણો પ્રહારો થયા છે,
અમે પણ પ્રહારે પ્રહારે લખ્યું છે.

--ડૉ. રઈશ મનીઆર

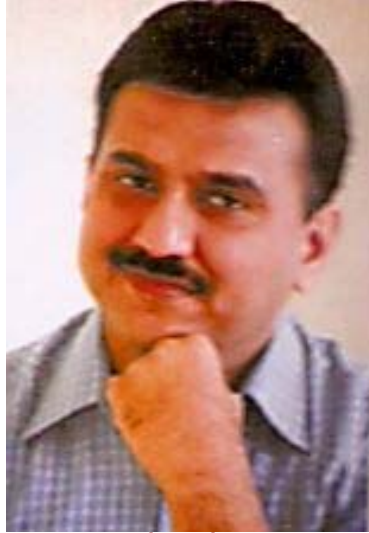
6-બી, રત્નસાગર એપાર્ટમેન્ટ, ચાંદનીચોક પાસે, પીપલોદ, સુરત-395 007

ફોન(ઘર): 0261- 272 0765, મોબાઈલ- 98251 37077

ઈ મેઈલ: amiraeesh@yahoo.co.in

‘સન્ડે ઈ-મહેફીલ’ -- વર્ષ : ત્રીજું -- અંક : 154 -- May 18, 2008

‘ઉઝાજોડણી’માં અને ‘વીજયા’ ફેન્ટમાં સાભાર અક્ષરાંકન : સુનીલ શાહ sunras2226@yahoo.co.in

કવી પરીચય

રઈશ મનીઆર ગુજરાતી ગઝલકારોની નવી પેઢીનું મોખરાનું નામ છે. 22 વર્ષની યુવાનવયે ‘કાફીયાનગર’ ગઝલ સંગ્રહ લઈને આવેલા આ શાયરે, એમના બીજા સંગ્રહ ‘શબ્દ મારા સ્વભાવમાં જ નથી’ સુધીની કાવ્યયાત્રા દરમીયાન જ ગુજરાતના પ્રથમ પંક્તીના ગઝલકારોમાં સ્થાન મેળવી લીધું હતું. સરળતા અને ઉડાણ : બે ભાગ્યે જ સાથે સંભવી શકે એવી વીશેષતાઓથી શોભતી તેમની ગઝલો ગીરાગુર્જરીનું આગવું નજરાણું છે. ઈ.સ. 2000ના વર્ષ માટે આઈ.એન.ટી. સંસ્થા તરફથી

પ્રતીષ્ઠિત 'શયદા પુરસ્કાર' મેળવી ચુકેલા આ કવી, દુરદર્શન અને આકાશવાણીના નીચમીત કલાકાર છે. દેશવીદેશમાં યોજાતા પ્રતીષ્ઠિત ગુજરાતી મુશાયરાઓમાં ભાગ લઈ એમણે પોતાનો આગવો ચાહક વર્ગ ઉભો કર્યો છે. પોતાની કવીતાને એક કવીની કવીતા કહેવાને બદલે એક માનવીની કવીતા લેખાવાનું પસંદ કરનાર આ કવીએ, પોતાના બન્ને કાવ્ય સંગ્રહોમાંથી તથા તે પછી લખાયેલી ગઝલોમાંથી ચુંટીને નવો સંગ્રહ 'સ્પર્શી શકાય પુષ્પને ઝાકળ થયા પછી' વર્ષ : 2006માં પ્રગટ કર્યો. હાસ્યકવીતાઓ (હઝલ) ક્ષેત્રે પણ તેમણે ખાસ્સું ખેડાણ કર્યું છે. 'પન્નીને પહતાય તો કે'ટો ની' નામક તેમની હાસ્ય કવીતાના સંગ્રહને વાચકોએ દીલ ખોલીને અને પેટ પકડીને માણ્યો છે ! તદ્દુપરાંત તેમણે 'મરીઝ : અસ્તીત્વ અને વ્યક્તીત્વ' તથા 'માહોલ મુશાયરાનો' નામક કવીતા વીષયક પુસ્તકો આપ્યાં છે. નવોદીત ગઝલકારોના માર્ગદર્શન માટે સરળ ભાષામાં તેમનાં બે પુસ્તકો પ્રગટ થયાં છે.

વ્યવસાયે બાળરોગ નીષ્ણાત આ તબીબ હવે બાળ મનોવીજ્ઞાન ક્ષેત્રે પણ પોતાના જ્ઞાનનો લાભ બાળકો અને મા-બાપને સફળતાપુર્વક આપી રહ્યા છે. આ વીષયક તેમનાં બે પુસ્તકો પ્રગટ થયાં છે. લાગણીથી છલકતાં હૈયાને શબ્દોમાં ઢાળનારા આ તબીબ કવીને સત્તા સંચાલન કરતા જોવા એ એક લહાવો છે.

તા. 19 ઓગસ્ટ 1966ના દીને (કીલ્લા)પારડીમાં જન્મેલા ભાઈ રઈશ, એમના પીતા સ્વ. એ. એસ. મનીયાર, સુરતની એક હાઈ સ્કૂલના આચાર્ય તરીકે નીમાતા, 1981માં પરિવાર સાથે સુરત આવે છે. ભાઈ રઈશનું શીક્ષણ સુરતમાં થયું અને સુરત જ કાયમી નીવાસસ્થળ પણ બન્યું. મસ્તમીજાણી રઈશને સુરતની મનમોજીલી હવા એમને હઝલ સુધી દોરી ગઈ અને ત્યાં પણ તેમણે પોતીકા લહેકા અને અંદાઝથી આગવું સ્થાન બનાવ્યું. સુરતના આ લોકલાડીલા કવી હવે વૈશ્વિક ચાહના મેળવી રહ્યા છે એ, ગુજરાતી 'ગઝલનું મક્કા' ગણાતા સુરતને માટે ગૌરવપ્રદ છે.

રઈશનાં જીવનસંગીની ડૉ. અમીબહેન પણ વ્યવસાયમાં તેમ જ ગઝલસર્જનમાં ખભેખભાં મીલાવી એમને આત્મીય સહકાર-પ્રેરણાથી ભીંજવી રહ્યાં છે....

-મનસુખ નારીયા અને સુનીલ શાહ

'સન્ડે ઈ-મહેફીલ' -- વર્ષ : ત્રીજું -- અંક : 154 -- May 18, 2008

'ઉઝાજોડણી'માં અને 'વીજયા' ફેન્ટમાં સાભાર અક્ષરાંકન : સુનીલ શાહ sunras2226@yahoo.co.in

-ગઝલ-સંપાદનની જવાબદારી સ્વીકારવા બદલ સુરતના આચાર્ય-કવી મીત્ર શ્રી. મનસુખ નારીયા (145-શીવશંકર પાર્વતી સોસાયટી, ભાતની વાડી, વરાછા રોડ, સુરત-395 006 ફોન : 0261-254 5772 મોબાઈલ : 94268 12273 ઈ-મેઈલ : vu2mnariya@gmail.com)નો અને અક્ષરાંકન માટે સુરતના શીક્ષક મીત્ર સુનીલ શાહ : sunras2226@yahoo.co.inનો દીલથી આભાર..ઉત્તમ ગજજર..

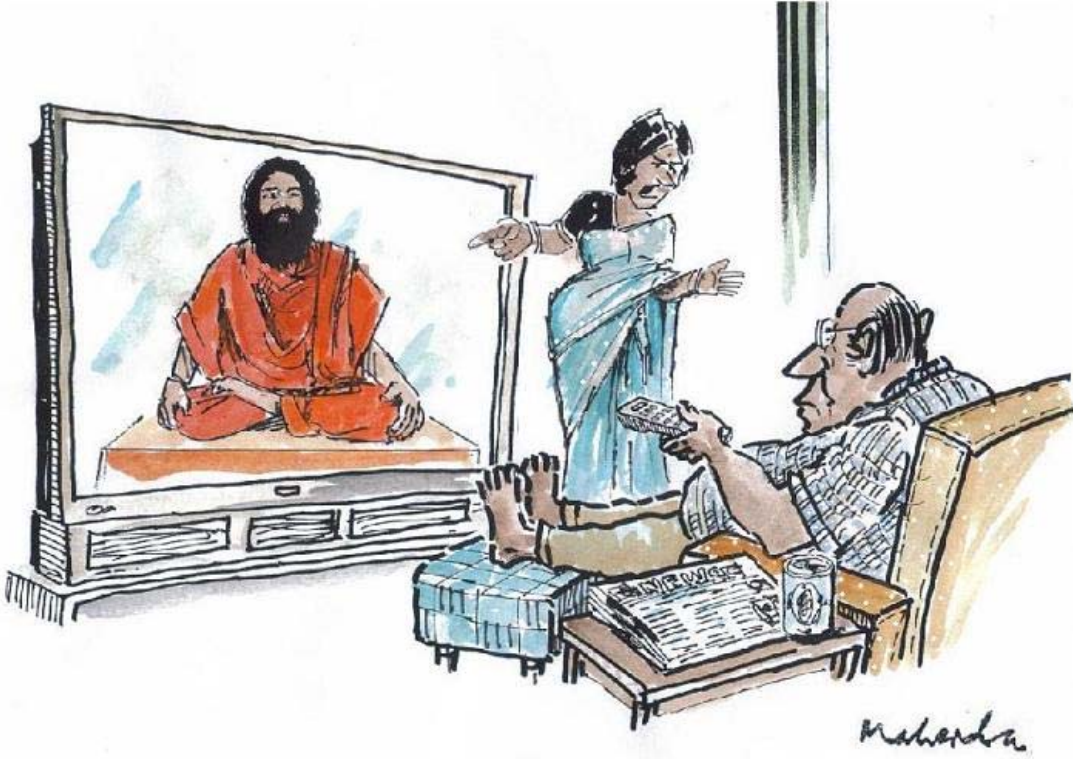
◆ 13મી જાન્યુઆરી 2006ના દીને મુંબઈ ખાતે ગુજરાતી લેક્સીકોનના થયેલા પ્રથમ લોકાર્પણને બે વરસ પુરાં થયાં. આ બે વરસમાં 9,09,000 જેટલા ભાષાપ્રેમીઓએ અત્યાર સુધીમાં

<http://www.gujaratilexicon.com> ની મુલાકાત લીધી. આપને અને આપ મારફત આપના મીત્રોને પણ લેક્સીકોનની આ નવી interfaceની મુલાકાત લેવાનું નીમંત્રણ છે. વીશ્વનાં કરોડો ગુજરાતી ભાઈ-બહેનો સુધી આ સંદેશો પહોંચાડવામાં સહાય કરી, આપને પણ ગુજરાતી ભાષાની અમુલ્ય સેવાના પુણ્યના અધીકારી બનવા વીનંતી.

વપરાશકારોના મળેલાં મુલ્યવાન સુચનો અનુસાર અમે <http://www.gujaratilexicon.com> ના

ઉઘડતે પાને જ અમારું 'સરસ ગુજરાતી સ્પેલચેકર' આકૃતી સાથે ડાઉનલોડ લીંક જોડી મુક્યું છે.
 આપ તે ડાઉનલોડ કરો અને તેની ક્ષમતા ચકાસી સુચનો મોકલો એવી વીનંતી કરીએ છીએ.
 આપ સૌના સહયોગ થકી 'સ-ને ઈ-મહેફીલ'ના 8,500 જેટલા વાચકો થયા અને રોજેરોજ નવાં નામો
 ઉમેરાતાં જાય છે એ પુરવાર કરે છે કે, દેશવીદેશમાં ગુજરાતી વાચનના રસીયા બહુ મોટી સંખ્યામાં છે.
 સૌનો આભાર...અમારી 'સ-ને ઈ-મહેફીલ'ની અત્યાર સુધીની જુની સઘળી પીડીએફ ફાઈલો અમારી
 વેબસાઈટ <http://gujaratlexicon.com/index.php?aciton=downloadSeM>
 પરથી સરળતાથી ડાઉનલોડ થઈ શકશે. આ જ વેબ સાઈટ પરથી લેક્સીકોન અને શ્રી. વીપુલ
 કલ્યાણી તરફથી લંડનથી પ્રકાશીત થતા 'ઓપીનીયન' માસીકના અને શ્રી. પ્રવીણ વાઘાણી તરફથી
 મેલ્બોર્ન-ઓસ્ટ્રેલીયાથી પ્રકાશીત થતા 'માતૃભાષા' માસીકની મુલાકાતે પણ જઈ શકાશે.. ♦

● મધુરેણ સમાપયેત્ ●

Baba never talked about Sofasan !!!????

પેન્સીલ્વેનીયા-અમેરીકામાં વસેલા અમદાવાદી કાર્ટુનીસ્ટ શ્રી. મહેન્દ્રભાઈ શાહનો

ઈ-મેઈલ સંપર્ક : mahendraaruna@msn.com

એમનો પરીચય પામવા અને એમનાં ખુબ બધાં કાર્ટુન્સ માણવા જુઓ એમની

web site : www.ameamericanamdavadi.com

'સ-ને ઈ-મહેફીલ' -- વર્ષ : ત્રીજું -- અંક : 154 -- May 18, 2008

'ઉઝાજોડણી'માં અને 'વીજયા' ફેન્ટમાં સાભાર અક્ષરાંકન : સુનીલ શાહ sunras2226@yahoo.co.in

◆◆◆◆◆